

Centrala Soldatregistret firar 40 år!

Det var en höstdag den 21 oktober 1983 som Björn Lippold öppnade dörrarna och gick in på sitt nya arbete på Stifts- och Landsbiblioteket i Skara. Han visades runt av sin nya chef dåvarande länsbibliotekarien Arne Sträng. Han fick sin plats och uppdraget att inventera de indelta soldaterna som tjänstgjort i det Yngre Indelningsverket 1682–1901.

Arne Sträng sa: – Du får 6 månader på dig, längre räcker inte pengarna!

Vid skrivande stund den 3 augusti 2023 pågår arbetet fortfarande och vi kan konstatera att vi i år fyller 40 år! Vi lägger dagligen in nya soldater och uppgifter i registret som idag omfattar omkring en halv miljon indelta soldater.

Första tankarna kring att inventera de indelta soldaterna fanns redan 1981 i Skövde. Det var en major vid namn Lennart Larsson i Skövde som då ville göra en inventering av alla soldattorp som tillhört de indelta. En hel del, eller snarare resterna av dem, fanns ju fortfarande kvar runt omkring i Skaraborg. Det diskuterades redan då om man inte även skulle sätta gubbarna och gummorna (soldathustrur) i torpen för en komplett inventering av hela indelningsverket och livet runtomkring.

Diskussionerna kring detta nådde dåvarande länsbibliotekarien Arne Sträng på Stifts- och Landsbiblioteket i Skara. Han kontaktade Björn Lippold som var en van släktforskare, och som vid den här tiden hade ägnat sig åt släktforskning i 15 år. Han hade även startat upp flera föreningar i ämnet. Björn fick uppdraget att i det nystartade projektet inventera de omkring 50 000 soldaterna och annat "löst folk".

Arne sa – Du får 6 månader på dig, längre räcker inte pengarna.

Björn tyckte att det var en stor utmaning att ta sig an projektet på heltid. Som barn hade han fått höra "di gamle berätta" när han träffade sin släkting soldaten Ture Ferdinand Stackell, och tidigt förstod han deras framträdande roll i det gamla samhället. I slakten fanns flera generationer av gamla soldater. Men Björn började metodiskt och tog ganska snart fram omkring 40 fält som skulle fyllas i vid inventering av soldaterna.

När han tog fram dessa fält hade han bra koll på Claes Lorentz Grills bok "Statistiskt sammandrag af svenska indelningsverket" från 1855. Härifrån hämtade han grunden för dessa fält avseende beteckningarna för torp, regemente, kompani och rote. Han tog också fram vårt unika aktnummer eller "personnummer" på soldaterna. Ett finurligt nummer som Björn konstruerade för att hålla lite bättre koll på soldaterna i registret. Ett exempel på detta är en kär släkting till Björn, Ture Ferdinand Stackell. Så här ser ett aktnummer ur för kavalleriregementena:

VG-05-0117-1899:

VG = Västgöta Regemente

05 = Kåkind Kompaniets nummer

0117 = Rotens nummer i kompaniet i detta fall Borrebäck

1899 = Antagningsår d v s året då soldaten antogs som soldat

När fälten och strukturen väl var klarlagd började tog inventeringen i snabb fart! Björn såg till att tidigt börja synas i media och vara ute och föreläsa i ämnet. Han gick ut till släktforskare runt om i landet och bad om uppgifter från alla som hade stött på soldater i sin släktforskning. Intresset var mycket stort från många fritidsforskare då det militära materialet var mycket lite utnyttjat eller använt i undantagsfall. Till en början så var all inventering analog, men Björn såg att det där med datorer var på frammarsch och förberedde materialet så att det enkelt skulle kunna digitaliseras.

Han upptäckte att liknande inventeringar av det han påbörjat i Skaraborg också pågick i andra delar av Sverige. Detta ledde i sin tur fram till att inventeringen i Skaraborg 1988 utsågs till att bli ett centralt soldatregister för hela landet av Erik Norberg. Den mall som var upprättad i Skaraborg följdes snart av de övriga register som var igång. De nya registren som startades erbjöds också att ansluta sig frivilligt om de följde den mallen. Anslutningsgraden var mycket hög och man kunde inom kort ha ett register som svepte över hela landet. Totalt växte verksamheten till att innefatta 23 register i alla län. Registret blev ganska snart digitalt och i början på 2000-talet gavs det ut 2 CD skivor med registret.

Sedan 2003 har allmänheten möjlighet att söka i registret på Internet, om dock i begränsad omfattning. Den information som ligger ute om soldaten är endast tillräckligt för att man ska finna rätt soldat, vilket har överenskommit med de lokala registren. När du väl finner honom i vår sökdata bas ber vi dig att ta en kopia på aktnumret och höra av dig till det register som ansvarar för soldaten, var på du får en soldatakt och torpakt mot en frivillig eller symbolisk summa.

Centrala Soldatregistret idag

Björn Lippold drev framgångsrikt registret fram till sin bortgång år 2020. Då hade han varit huvudpersonen för registret i hela 37 år och firade dessutom omkring 60 år som släktforskare. Han fick genom åren motta en rad priser och mycket uppskattning för sin inventering, bland annat Nordiska Museets kungliga medalj för "Hembygdsvårdande gärning". Runt 2010 såg han till att det bildades en styrelse bakom honom som hjälpte till med finansiering och allehanda frågor. Det finns även 11 lokala register kvar som gör ett stort arbete runt om i landet med sina egna län/regementen. De använder det gemensamma registerprogrammet och dessa knektar finns också sökbara på centrala soldatregistrets webbplats www.soldatreg.se. De släktforskarföreningar och privatpersoner som ansvarar för ett eller flera register, svarar på frågor som rör just deras register. Därutöver bedriver Centrala Soldatregistret egen forskning med hjälp av medlemmar i styrelsen och grupper runt om denna.

På www.soldatreg.se kan du se samtliga register uppräknade. Utöver detta kan du som släktforskare förkovra dig mer i vår spännande historia samt ta del av matnyttiga artiklar för att ta din släktforskning vidare om soldaten. Du finner även dokument om du vill hjälpa till att komplettera Soldatregistret med dina soldatsläktingar du forskat på. Självfallet hittar du här också sökdata basen som genom åren haft ett genomsnitt på 1 miljon sökningar per år. 2022 slogs alla tidigare rekord då sökningarna gick upp till hisnande 1.7 miljoner.

Uppdatering 2023

Som traditionen bjuder har även Soldatregistret inför förbundets årliga släktforskardagar i augusti uppdaterat sökdata basen på internet. Det totala antalet soldater uppgår nu till 456 941 poster. Vid årets uppdatering har mycket hänt för att ge ett urval på detta så har: Ett stort antal nya soldater i Sverige registrerats, man har även rensat registret på dubletter som smugit sig in. Soldatakterna har blivit fylligare då bland annat hustru, barn och föräldrar har fyllts på. Under det senaste året så har även vår sökdata bas fått ett stort lyft då layout och sökmotor förbättrats. Det finns nu också en lättanvänd engelsk version att söka i då besöken utanför Sveriges gränser hela tiden ökar.

Claus Lippold

Henrik Johansson

Genom Styrelsen för Centrala Soldatregistret